

КОНВЕНЦИЯ ЗА ПРАВАТА НА ДЕТЕТО

Адаптирана версия за деца

Тази брошура съдържа резюме на Конвенцията на ООН за правата на детето.

На 20.11.1989 г. Общото събрание на Организацията на обединените нации приема Конвенцията за правата на детето. 196 държави са ратифицирали този глобален договор за признаване и закрила на правата на децата в целия свят.

Правата се основават на достойнството и индивидуалните качества на всяко едно дете, независимо от неговата раса, цвят на кожата, пол, религия, езикът, който говори, собственото му мнение, потекло, заможност, статут или способности. Това ги прави валидни за всички деца по света. С тези права се появяват и задълженията, както на правителствата така и на всеки отделен човек, да не се нарушават правата на другите.

УНИЦЕФ се ръководи от Конвенцията за правата на детето в реализацията на своята мисия, чийто главни насоки са защитата правата на детето, задоволяването на основните потребности на децата и разширяването възможностите за достигане на пълния им потенциал. Според тази Конвенция УНИЦЕФ има мандат на световна организация за закрила правата на децата.

*Конвенция е споразумение между страните да спазват един и същ закон.

1.

Всеки човек под 18-годишна възраст има всички права, описани в тази Конвенция.

2.

Конвенцията важи за всеки, независимо от расата, религията и способностите му; без значение от това, което мисли и казва, или от вида семейство, от който идва.

3.

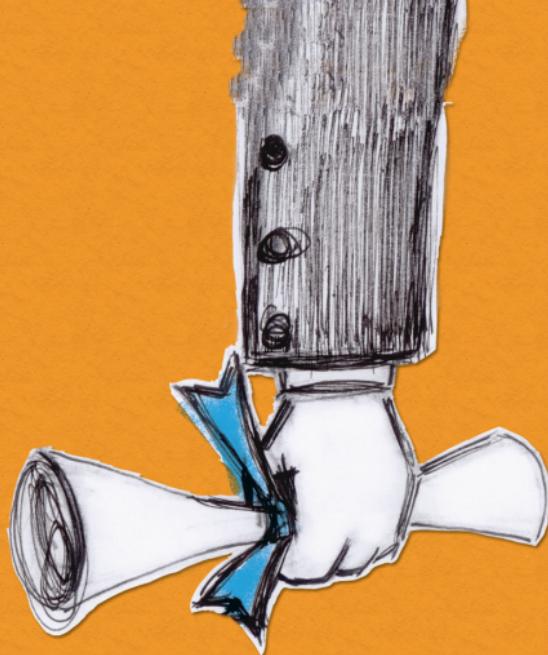
Всички организации, свързани с децата, трябва да работят за това, което е най-добро за всяко дете.

4.

Държавите трябва да правят тези права достъпни за децата.

5.

Държавите трябва да уважават правата и отговорностите на семействата да насочват и ръководят децата си така, че докато растат, да се научат да използват правата си правилно.

Всички деца имат правото на живот. Държавите трябва да осигурят на децата възможност да оцеляват и да се развиват по най-добрия начин.

7.

Всички деца имат правото на име и на гражданство.
Също така имат право да познават и да получават грижи
от своите родители.

8.

Държавите трябва да уважават правото на децата да
имат име, националност и семейни връзки.

Децата не трябва да бъдат разделяни от родителите си освен ако това не е за тяхно добро – например, ако родителят се отнася зле или пренебрегва детето. Децата, чито родители са разделени, имат право да останат във връзка и с двамата си родители, освен ако това няма да им навреди.

10.

На семейства, които живеят в различни страни, трябва да бъде позволено да пътуват между тези страни, за да могат деца и родители да останат във връзка или да се съберат.

11.

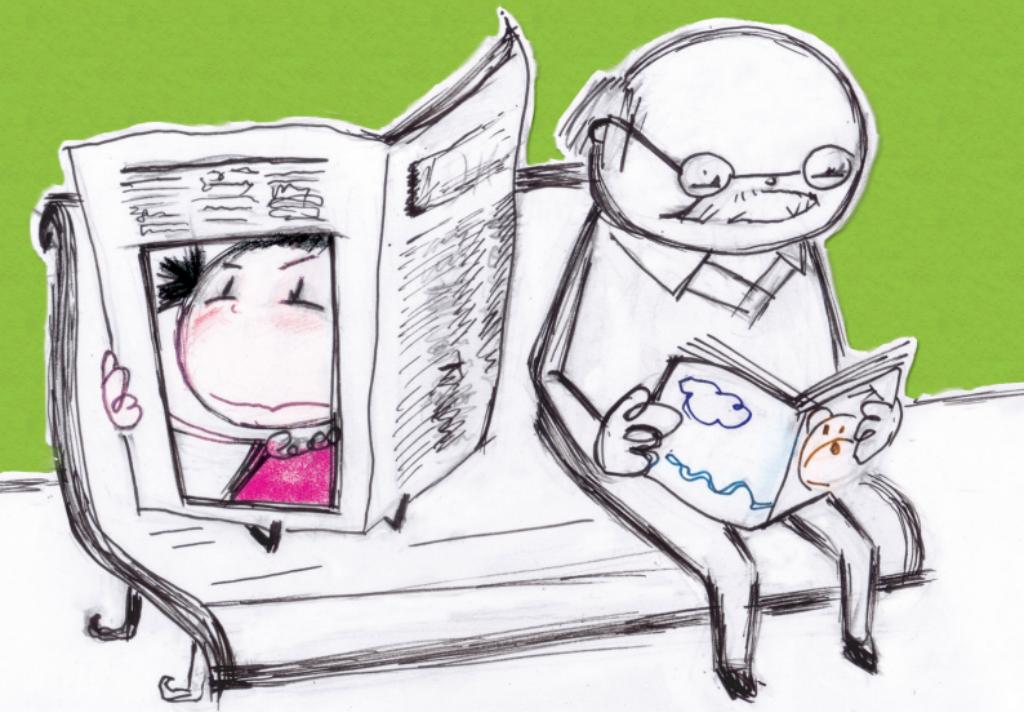
Държавите трябва да предприемат стъпки, за да спрат незаконното извеждане на деца от собствената им страна.

12.

Децата имат право да дават своето мнение, когато възрастните взимат решения, които ги засягат. Също така те имат право тяхното мнение да бъде зачитано.

13.

Децата имат право да получават и споделят информация винаги, когато тази информация не вреди на тях или на други хора.

14.

Децата имат право да мислят и вярват, в каквото искат и да упражняват религията, която желаят, без да нарушават същите права на другите хора. Родителите трябва да съветват децата си по тези въпроси.

15.

Децата имат право да се срещат и да се присъединяват към групи и организации, стига това да не пречи на други хора да упражняват своите права.

unicef

16.

Децата имат право на лично пространство. Законът трябва да ги защитава от атаки срещу техния начин на живот, доброто им име, семейството и дома им.

unicef

17.

Децата имат право на достоверна информация от медиите. Телевизията, радиото и вестниците трябва да доставят информация, която децата да могат да разбират и да не популяризират материали, които могат да навредят на децата.

18.

И двамата родители споделят отговорността за отглеждането на децата и винаги трябва да се съобразяват с това, което е най-добро за детето.
Държавата трябва да оказва помощ на родителите, като осигурява услуги за подкрепа.

19.

Държавата трябва да следи дали за децата се полагат подходяща грижа и да ги защитава от насилие, малтретиране, експлоатация, изоставяне или небрежно отношение от страна на родителите им или всеки друг, който се грижи за тях.

unicef

20.

Държавата осигурява специална закрила и грижа за деца, които са лишени от родителска грижа. За децата трябва да се грижат хора, които уважават тяхната религия, култура и език.

21.

Най-важното нещо при осиновяването на деца е да се търси най-доброто за тях. Същото правило важи независимо дали децата са осиновени в страната, в която са родени, или в друга страна.

22.

Децата, които търсят убежище в друга държава, трябва да имат същите права като децата, родени в тази страна.

23.

Децата с физически и умствени увреждания трябва да получават специализирана грижа и подкрепа, за да могат да водят пълноценен и независим живот.

24.

Децата имат право на висококачествена здравна грижа, на чиста вода, здравословна храна и чиста среда, за да бъдат здрави. Богатите страни трябва да помогнат на бедните страни да постигнат това.

25.

Здравословното състояние на децата, за които се полагат грижи от страна на държавата, а не от родителите, трябва да бъде редовно следено.

26.

Държавата трябва да осигури допълнителни средства за деца от нуждаещи се семейства.

27.

Децата имат право на най- добър стандарт на живот, който да отговаря на нуждите на тяхното физическото, умствено и духовно развитие. Държавата трябва да помага на семейства, които не могат да си позволят да осигурят това.

28.

Всички деца и млади хора имат право на основно образование, което трябва да бъде бесплатно. Богатите страни трябва да подкрепят бедните в постигането на това.

Дисциплината в училище трябва да уважава човешкото достойнство. Младите хора трябва да бъдат наಸърчавани да достигнат най-високите нива на образование, на които са способни.

unicef

29.

Образованието трябва да развива до максимална степен личността и талантите на всяко дете. То трябва да насърчава децата да уважават родителите си, както и собствената си и другите култури.

30.

Децата имат право свободно да използват езика и обичаите на семействата си, както и да изповядват религията си, независимо дали те са споделяни от мнозинството от хора в страната, или не.

31.

Всички деца имат право да си почиват и да играят, както и да се присъединяват към широк кръг от културни и творчески дейности.

32.

Държавата трябва да защитава децата от работа, която е опасна или може да навреди на здравето им, или тяхното образование.

33.

Държавата трябва да осигури начини да защитава децата от опасни наркотици.

34.

Държавата трябва да защитава децата от сексуално малтретиране.

35.

Държавата трябва да предотврати отвлечане и търговия с деца.

36.

Децата трябва да бъдат
зашитавани от всички
дейности, които биха
навредили на тяхното
развитие.

unicef

37.

Децата, които нарушават закона, не бива да бъдат третирани с жестокост. Те не бива да бъдат затваряни в затвори с възрастни и трябва да продължат да поддържат връзка със семействата си.

unicef

38.

В случай на въоръжен конфликт, държавите не бива да позволяват на деца под 15-годишна възраст да участват във въоръжени действия или да се присъединяват към армията.

39.

Деца, които са били подложени на жестоко и унизително отношение, имат право да получат грижи и специална помощ, за да се възстановят физически и психически.

40.

Деца, които са обвинени в нарушаване на закона, трябва да получат правна помощ. Присъди на лишаване от свобода трябва да бъдат отсъждани само в случай на изключително тежки престъпления.

41.

Ако законите на определена страна защитават децата по-добре от членовете на Конвенцията, то тези закони остават в сила.

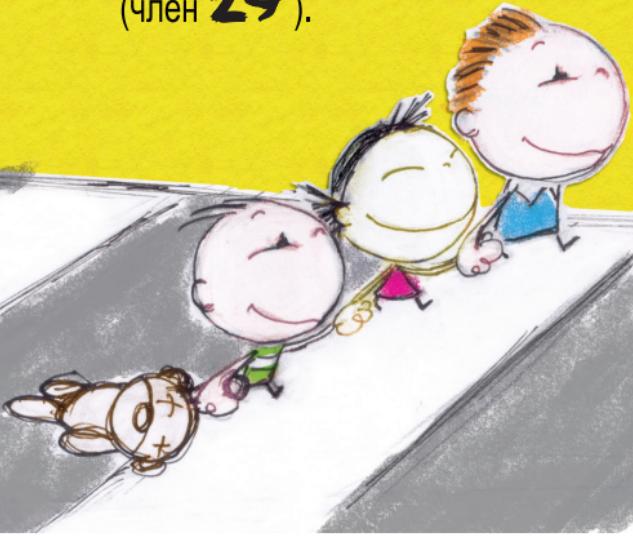
42.

Държавата трябва да запознае децата и родителите с Конвенцията.

Чия е отговорността?

Правата на децата са нещо по-особено, защото много от правата, определени в Конвенцията за правата на детето трябва да бъдат осигурени от възрастни или от държавата. Освен това, обаче, Конвенцията разглежда и отговорностите на децата за зачитането на правата на другите хора, по-специално на техните родители (член 29).

Ето някои предложения за отговорностите,
които трябва да вървят винаги ръка за ръка с
правата . . .

unicef

Ако всички деца, независимо от техния пол, етнически произход, социален статус, език, възраст, националност или религия имат тези права, то те носят и отговорността да се уважават взаимно по хуманен начин.

Ако децата имат право да бъдат защитавани от конфликти, жестокост, експлоатация и пренебрежване, то те имат и отговорността да не се нараняват едно друго.

Ако децата имат право на чиста среда, те са отговорни и да правят всичко по силите си, за да се грижат за своята среда.

Ако децата имат право да бъдат образовани, те са и задължени да учат според способностите си и, където това е възможно, да споделят знанието и опита си с другите.

Ако всички деца имат право на пълноценен живот, то те би трябвало да помогнат на нуждаещите се, на хората в неравностойно положение и на жертвите на дискриминация да се радват на същото това право.

Ако децата имат право на свобода на мисълта, убежденията и религията, те имат и задължението да уважават мисленето и религиозните схващания на другите.

УНИЦЕФ е Детският фонд на Организацията на обединените нации и е част от голямото семейство на ООН.

От 1946 година насам УНИЦЕФ насърчава прилагането на правата и повишаване на благосъстоянието на всяко дете посредством всяка своя дейност. Заедно с партньорите си УНИЦЕФ работи в 190 страни и територии, за да превърне този ангажимент в практически действия в полза на всички деца, навсякъде по света, полагайки особени усилия да достигне до най-уязвимите и социално изключени деца.

unicef

УНИЦЕФ България
бул. „Княз Александър
Дондуков“ № 87, ет. 2
София 1504
тел.: (+359 2) 96 96 208
факс: (+359 2) 96 96 209

www.unicef.bg

© Фонд на ООН за децата (УНИЦЕФ)

unicef | for every child